

Likwidacja kurdyjskiego parapaństwa. Nowy etap powojennej transformacji Syrii

Krzysztof Strachota

W styczniu w efekcie ofensywy rządowych sił syryjskich i konfliktu wewnętrznego doszło do faktycznej likwidacji nieuznanej autonomii kurdyjskiej w Syrii (tzw. Demokratycznej Autonomicznej Administracji Północnej i Wschodniej Syrii – DAANES/Rożawy)¹. Damaszk przejął bezpośrednią kontrolę nad 80% jej terytorium i infrastrukturą krytyczną. Na mocy zawartych między stronami porozumień siły zbrojne Kurdów mają zostać w pełni zintegrowane ze strukturami państwowymi. Likwidacja DAANES będzie prowadzić do głębokich przewartościowań na kurdyjskiej scenie politycznej zarówno w Syrii, jak i w krajach sąsiednich.

Zajęcie DAANES to strategiczny sukces władz w Damaszku w procesie powojennej reintegracji państwa. Jest przejawem rosnącej sprawności jego struktur i systematycznego wzrostu pozycji międzynarodowej Syrii – zwłaszcza w relacjach z USA. Jednocześnie integracja tej części kraju będzie wskaźnikiem intencji i możliwości Damaszku w trwającej transformacji politycznej – zwłaszcza w kwestii centralizacji i miejsca mniejszości w państwie. Kryzys wokół Rożawy potwierdza, że jednym z najważniejszych wyzwań pozostaje ryzyko odrodzenia się Państwa Islamskiego (PI).

Rozwój sytuacji w Syrii odzwierciedla szersze procesy międzynarodowe, w tym przede wszystkim wysoką aktywność i sprawczość USA w regionie. Waszyngton odegrał kluczową rolę w ograniczaniu i rozwiązywaniu konfliktu oraz potwierdził, że Syria ma istotne znaczenie w jego polityce na Bliskim Wschodzie. Stany Zjednoczone są zainteresowane stabilizacją kraju, zaangażowane w zwalczanie PI, a także gotowe zarówno uwzględniać, jak i korygować ambicje regionalne Izraela i Turcji.

Kurdyjskie parapaństwo

Proces budowy niezależnych struktur politycznych i wojskowych Rożawy/DAANES (zob. Aneks) korzeniami sięga wybuchu wojny domowej w Syrii w 2011 r. i stanowił odpowiedź na ambicje polityczne Kurdów, osłabienie władz w Damaszku oraz brak porozumienia ze zdominowaną przez Arabów

¹ DAANES to najnowsze samookreślenie nieuznanej autonomii (zob. Aneks). W powszechnym użyciu pozostaje pojęcie Rożawa, obejmujące zachodni/syryjski Kurdystan, co oddaje wiodącą rolę Kurdów, choć nie pokrywa się z obszarem kontrolowanym przez DAANES u progu 2026 r. (część Rożawy znajdowała się poza granicami DAANES; większość jej terytorium – zdominowana przez ludność arabską – nie jest traktowana jako Kurdystan/Rożawa).

opozycją. Dominującą wśród Kurdów syryjskich siłą polityczną była Partia Unii Demokratycznej (PYD) – odnoga Partii Pracujących Kurdystanu (PKK) z siedzibą w irackich górach Kandil. PYD dysponowała swoją milicją zbrojną – Ludowymi Jednostkami Samoobrony (YPG).

Przełomowym momentem dla Kurdów było powstrzymanie ofensywy PI w 2014 r., co wzmocniło autorytet PYD, uczyniło ją głównym sprzymierzeńcem USA w wal-

Przełomowym momentem dla Kurdów było powstrzymanie ofensywy PI w 2014 r., co wzmocniło autorytet PYD i uczyniło ją głównym sprzymierzeńcem USA w walce z Państwem Islamskim.

ce z Państwem Islamskim, a z czasem pozwoliło rozbić je w Syrii i zająć większość jego terytorium (czego jednym ze skutków był skokowy wzrost liczby ludności arabskiej w DAANES). Silne i stabilne struktury uczyniły Rożawę atrakcyjnym partnerem nie tylko dla USA, lecz także Rosji (bazy wojskowe obu państw), a punktowo również dla Iranu i Izraela. DAANES – traktowana jako ekspozytura PKK – pozostawała w otwartym konflikcie z Turcją, czego efektem były konflikty zbrojne (w tym utrata eksklawy Afrin i pasa pogranicznego w latach 2018–2019). U progu 2026 r. Rożawa kontrolowała ponad jedną czwartą terytorium Syrii, w tym ok. 80% złóż ropy naftowej kraju, co zapewniało jej faktyczną niezależność gospodarczą.

Od 2011 r. na terenach podległych Kurdom/PYD wyewoluowały silne struktury polityczne, administracyjne i wojskowe, których Damaszek nigdy uznał. Budowano je na ideach demokratycznego konfederalizmu Abdullaha Öcalana (historycznego lidera PKK), co w praktyce oznaczało progresywną rewolucję społeczną (m.in. marginalizację tradycyjnych elit oraz forsowną aktywizację kobiet w tradycyjnym społeczeństwie) przy jednoczesnej budowie fasadowych instytucji demokratycznych. Zarówno struktury polityczne DAANES, jak i jej wieloetniczne siły zbrojne (Syryjskie Siły Demokratyczne, SDF) zdominowane zostały przez odpowiednio PYD i YPG, pozostające w ścisłych związkach z PKK (część kadr wywodziła się stamtąd, przy czym stopień podporządkowania całej struktury kierownictwu Partii Pracujących Kurdystanu w górach Kandil pozostawał dyskusyjny). Na tle reszty kraju Rożawa pozostawała jednak stabilnym politycznie i gospodarczo regionem kraju.

Radykalną zmianę sytuacji przyniosły upadek reżimu Baszara al-Asada oraz ukonstytuowanie nowych władz w Damaszku w grudniu 2024 r. Formalnie DAANES uznała nowe władze i deklarowała gotowość do integracji, domagając się daleko posuniętej autonomii (de facto czysto nominalnej kontroli centrum). Zarazem w 2025 r. dochodziło do walk z Syryjską Armią Narodową (SNA – siły wspierane przez Turcję, obecnie zintegrowane z armią syryjską), bojkotowania procesu integracji wynegocjowanego pod naciskiem USA (10 marca 2025 r.) i działań represyjnych wymierzonych w sympatyków nowych władz. Ponadto rozwijano współpracę z separatystycznie nastawionymi i wspieranymi przez Izrael Druzami (zob. dalej). U progu 2026 r. DAANES była faktycznie niezależnym graczem na syryjskiej i regionalnej scenie politycznej.

Przegrana w wojnie z Damaszkiem

Styczniowy konflikt wybuchł 6 stycznia br. w dzielnicach kurdyjskich w Aleppo po załamaniu kolejnej rundy negocjacji między stronami i ostrzale sił rządowych przez Kurdów dzień wcześniej. Po dwóch dniach walk, przy mediacji USA, doszło do ewakuacji sił kurdyjskich oraz exodusu tamtejszej ludności z miasta. 13 stycznia ruszyła ofensywa rządowa na wschód od Eufratu, co było skorelowane z antykurdyjskim „powstaniem” plemion arabskich. Ostatecznie doszło do załamania obrony i zajęcia większości terytorium „autonomii” kurdyjskiej przez siły rządowe.

Istotnymi epizodami walk były ucieczka z więzienia kontrolowanego dotąd przez SDF ok. 120 bojowników PI, z których większość – przy wsparciu sił USA – schwytano, oraz ucieczka z innego

obozu nawet 10 tys. członków rodzin działaczy PI. Ostateczne warunki zawieszenia broni – przyjęte przy mediacji Waszyngtonu – ogłoszono 30 stycznia. Zakładało ono m.in. wycofanie sił kurdyjskich z głównych miast, tj. z Hasaki i Kamisli (w dalszej kolejności również z Kobanê), oraz zastąpienie ich rządowymi siłami bezpieczeństwa współpracującymi z ich kurdyjskim odpowiednikiem. Damaszk przejął kontrolę nad infrastrukturą krytyczną i złożami ropy, a także zwierzchność nad strukturami administracyjnymi regionu.

Niejasne są szczegóły porozumienia w sprawie utworzenia czterech brygad na bazie SDF, integracji aparatu bezpieczeństwa, utrzymania zatrudnienia w instytucjach

oraz obsady stanowisk na szczeblach lokalnym i centralnym. Otwarte pozostają kwestie zakresu i umocowania praw dla Kurdów, które zagwarantował prezydent Ahmad asz-Szara dekretem z 16 stycznia, oraz przyszłości zagranicznych bojowników SDF. W kolejnych dniach porozumienie było zasadniczo przestrzegane.

W trakcie styczniowego konfliktu każda ze stron straciła około tysiąca żołnierzy; łączną liczbę ofiar cywilnych szacuje się na kilkudziesięciu zabitych.

Załamanie parapaństwa

W efekcie DAANES pozbawiono większości terytorium, w tym obszarów zapewniających jej niezależność gospodarczą. Zarazem doszło do załamania lub głębokiej erozji jej struktur militarnych i politycznych. Autonomia w zasadzie przestała istnieć jako podmiot polityczny.

Konflikt ujawnił skalę systemowych problemów, z którymi borykała się DAANES. Największym, decydującym o sukcesie ofensywy rządowej, była skala napięć między jej strukturami a większością arabską (Arabowie stanowili minimum 60% mieszkańców autonomii – zob. Aneks), co przejawiało się dezercjami i walką zbrojną arabskich sunnitów z SDF.

Drugim problemem okazały się napięcia wewnątrzkurdyjskie. Dotyczyły one samych SDF/YPG, a wyrażały się w różnicach na tle polityki wobec Damaszku i – w dużym stopniu – z podziałów między Kurdami syryjskimi a kadrami ściślej związanymi z Kandilem. Te ostatnie prezentowały nieprzejednaną postawę względem integracji, a w styczniu opowiedziały się za walką do końca (zgodnie z nawoływaniem Kandilu). W dalszej kolejności uwidoczniły się napięcia związane z aktywizacją opozycji – głównie Kurdyjskiej Rady Narodowej (KNC)².

Trzecim aspektem kryzysu w DAANES była niedoceniona przez Kurdów zmiana sytuacji międzynarodowej, w tym brak militarnego wsparcia ze strony dotychczasowych partnerów – przede wszystkim USA. Liczono także na pomoc Izraela, a w mniejszym stopniu – również Rosji.

Likwidacja DAANES degraduje dorobek PYD (a tym bardziej Kurdów) w Syrii, ale go nie niweluje. Trwałymi osiągnięciami wydają się niebagatelny kapitał symboliczny i tożsamościowy, osłabione, ale sprawne struktury partyjne oraz wciąż istniejący rdzeń sił militarnych i aparatu bezpieczeństwa. Realizowany przez PYD (i PKK) projekt polityczny znalazł się jednak w głębokiej defensywie.

” Załamanie bądź co najmniej głęboka erozja struktur militarnych i politycznych DAANES sprawiło, że autonomia ta w zasadzie przestała istnieć jako podmiot polityczny.

² Partie i środowiska związane Demokratyczną Partią Kurdystanu (KDP; jedna z najstarszych partii kurdyjskich) oraz rodziną Barzanich, stojących na czele jej i autonomicznego Regionu Kurdystanu w Iraku. Pozostawały w ostrym konflikcie z PKK i PYD m.in. na tle zdecydowanie większego konserwatyzmu i otwarcia na dialog polityczny z Turcją.

Główne wyzwania Syrii w świetle likwidacji kurdyjskiego parapaństwa

Sytuacja wokół Rożawy była i pozostaje istotnym wskaźnikiem ogólnej kondycji postasadowskiej Syrii, dynamiki wewnętrznej i trendów w polityce regionalnej. Kraj znajduje się w fazie gruntownych przemian wynikających z wyniszczającej wojny domowej (2011–2024) i odbudowy państwa przez siły dawnej radykalnej opozycji islamskiej, na czele z asz-Szarą (prezydent Syrii od 30 stycznia 2025 r.). Do głównych wyzwań Syrii należą: przywrócenie kontroli nad jej terytorium, wypracowanie modelu i stworzenie struktur państwowych oraz neutralizacja zagrożeń i upodmiotowienie w wymiarze międzynarodowym³.

• *Problem kontroli nad terytorium*

Rożawa była dla nowych rządzących w Damaszku najważniejszym, ale nie jedynym problemem związanym z integralnością terytorialną. W momencie przejmowania władzy w grudniu 2024 r. – oprócz DAANES – iluzoryczna pozostawała kontrola centrum nad regionami w północnej Syrii (zajmowanymi przez proturecką SNA), wybrzeżem (zdominowanym przez Alawitów⁴) i południem kraju (obszary druzyjskie⁵). Na terytorium Syrii obecne były ponadto siły tureckie, izraelskie⁶, amerykańskie i rosyjskie – bezpośrednio lub pośrednio kreujące sytuację na miejscu.

Na przestrzeni 2025 r. doszło do dwóch poważnych kryzysów. W marcu władze zmierzyły się z „powstaniem” związanych z reżimem Asada Alawitów, które bru-

talnie spacyfikowano. Z kolei w lipcu miały miejsce krwawe walki z Druzami (wspartymi przez Izrael), w efekcie czego Damaszek stracił kontrolę nad południem kraju (prowincja Suwajda). Równolegle doszło jednak do reintegracji SNA i wzmocnienia kontroli nad obszarami północnej Syrii, a z czasem ustabilizowała się sytuacja na zdominowanym przez Alawitów wybrzeżu. Wraz z demontażem struktur Rożawy władze mogą mówić o kroku milowym w przejmowaniu kontroli nad terytorium państwa. Mimo tego niewątpliwego sukcesu Damaszku powtórzenie scenariusza z DAANES w Suwajdzie wydaje się obecnie niemożliwe ze względu na parasol izraelski.

• *Budowa państwa i struktur*

Poważną niewiadomą pozostaje docelowy model polityczny państwa syryjskiego realizowany przez obecne władze w Damaszku – niedawną opozycję islamską o rodowodzie terrorystycznym. Zarówno na Zachodzie, jak i wśród mniejszości syryjskich silne są obawy przed forsowaniem scentralizowanego, religijnego i nacjonalistycznego modelu, tj. dominacją Arabów-sunitów w państwie zróżnicowanym etnicznie i religijnie.

Wątpliwości budzi również demokratyczność budowanego w Syrii systemu. Bez wątpienia zakres swobód poszerzył się w porównaniu z okresem reżimu Asadów, a rządzący nie są oskarżani o celowe i systemowe ograniczanie wolności. Jednocześnie proces transformacji dokonuje się pod dyktando

³ Zob. K. Strachota, K. Wasilewski, M. Matusiak, *Bez szans na stabilność. Wewnętrzne i regionalne uwarunkowania sytuacji w Syrii*, „Komentarze OSW”, nr 655, 7.04.2025, osw.waw.pl.

⁴ Grupa etnoreligijna – arabskojęzyczna, wyznająca religię wyrosłą z islamu szyickiego – zamieszkująca Syrię (ok. 2,5 mln; 10% ludności), a w dalszej kolejności Turcję i Liban. Alawitami byli rządzący Syrią w latach 1971–2024 prezydenci Hafiz i Baszar al-Asadowie, co czyniło z Alawitów bezpośrednie zaplecze kadrowe reżimu.

⁵ Grupa etnoreligijna – arabskojęzyczna, wyznająca religię wyrosłą z islamu szyickiego (ismailickiego) – zamieszkująca głównie Syrię (ok. 600 tys.), Liban (250 tys.) i Izrael (120 tys.).

⁶ Izrael przejął bezpośrednią kontrolę nad ok. 400 km² terytorium południowej Syrii i zbrojnie egzekwuje własny postulat „demilitaryzacji” tej części kraju.

władz centralnych (m.in. przyjęcie tymczasowej konstytucji oraz formowanie się parlamentu kontrolował prezydent) i nie został zakończony.

Powyższe obawy szczególnie mocno wybrzmiewały w relacjach Damaszku z Rożawą – zdominowaną

przez Kurdów, forsującą laicki model państwa, posiadającą okrzepłe i unikalne struktury polityczne, a przy tym zmarginalizowaną w procesie transformacji. Wspomniany problem w dużym stopniu dotyczy też innych mniejszościowych grup etnicznych i religijnych (w tym Druzów, Alawitów, chrześcijan).

Likwidacja DAANES może częściowo potwierdzać zasadność tych niepokojów: Syria będzie państwem unitarnym. Zarazem Damaszek sygnalizuje otwartość na prawa mniejszości (bezprecedensowy dekret asz-Szara przyznający m.in. prawa Kurdom) oraz daleko idącą inkluzywność wobec mniejszości (m.in. faktyczna akceptacja kadr wojskowych, służb bezpieczeństwa i „korpusu urzędniczego” Rożawy w strukturach państwa). Jednocześnie Damaszek zdaje się stawiać na wyłonienie przyjaznych sobie elit kurdyjskich, niezwiązanych jednak (lub otwarcie skonfliktowanych) z DAANES/SDF. Rozwiązanie kwestii Kurdów i Rożawy pozostaje zatem testem intencji i możliwości władz oraz – zapewne – precedensem dla innych mniejszości.

Likwidacja DAANES stanowiła także test sprawności instytucji państwowych – zwłaszcza dyplomacji oraz armii. W przypadku tej ostatniej stałym elementem obaw był niedostateczny stopień kontroli władz nad nią – ich podstawą były masakry ludności cywilnej popełnione przez siły rządowe w trakcie tłumienia „powstania” alawickiego na wybrzeżu (do 1500 ofiar cywilnych) w marcu ub.r.⁷ oraz masakry Druzów w konflikcie w lipcu (ok. 800 ofiar cywilnych)⁸.

Walki w Aleppo i północno-wschodniej Syrii w styczniu br. obciążało szczególne ryzyko m.in. z powodu udziału w nich sił SNA, w przeszłości oskarżanych o zbrodnie przeciwko kurdyjskiej ludności cywilnej. W obecnym konflikcie problem ofiar cywilnych i zbrodni pojawił się na relatywnie ograniczoną skalę – liczbę ofiar szacuje się kilkadziesiąt lub niewiele więcej zabitych (za co odpowiadać mają zarówno siły rządowe, jak i SDF). W tym kontekście można mówić o znacznej poprawie kontroli nad siłami zbrojnymi ze strony władz oraz o większym wyczuleniu na konsekwencje polityczne prowadzonych przez nie działań.

- *Niepaństwowi aktorzy militarni*

W tle stale toczonych walk między siłami rządowymi a SDF pojawiły się trzy specyficzne rodzaje nieregularnych grup zbrojnych. Unaocznia to szersze wyzwanie, przed którym stoi Syria.

Pierwszym z nich były siły plemion arabskich, które czynnie wystąpiły przeciw SDF. Jako autonomiczny aktor polityczny i militarny w przeszłości uczestniczyły one w konfliktach syryjskich – m.in. współpracowały z nimi siły opozycji, służby Asada, a później PI. Próby nawiązania kooperacji z plemionami arabskimi podjęli Amerykanie w trakcie walk z PI. Po obaleniu Asada milicje plemienne (beduińskie) były najważniejszym uczestnikiem konfliktu z Druzami w Suwajdzie. Choć obecnie Damaszek zasadniczo je kontroluje, to zapewne pozostaną one autonomiczną i istotną lokalnie siłą polityczną i militarną.

Drugim problematycznym aktorem jest PKK. Jej obecność w Syrii to fakt, choć dyskusyjny pozostaje jej zakres (przykładowo Turcja utożsamia SDF/YPG z PKK). Rożawa była najważniejszym punktem

⁷ „Are you Alawi?”: Identity-Based Killings During Syria's Transition, Human Rights Watch, 23.09.2025, hrw.org.

⁸ Syria: New investigation reveals evidence government and affiliated forces extrajudicially executed dozens of Druze people in Suwayda, Amnesty International, 2.09.2025, amnesty.ca.

oparcia dla PKK. Styczniowy konflikt potwierdził różnice między Kandilem a Kurdami syryjskimi co do ich taktyki i strategii, a jego wynik osłabił PKK w Syrii i zagroził całkowitą likwidacją jej obecności (Ankara i Damaszek stale postulują usunięcie zagranicznych kadr kurdyjskich z Syrii). PKK zapewne pozostanie przedmiotem napięć – przede wszystkim w północnej Syrii (z hipotetycznym ryzykiem podjęcia działań partyzanckich lub terrorystycznych, a także operacji tureckich) – co będzie miało polityczne konsekwencje dla całego kraju.

Trzecim i kluczowym z perspektywy międzynarodowej aktorem jest Państwo Islamskie, co ostro zarysowało się w trakcie konflik-

” Sukces Damaszku w konflikcie o Rożawę jest wskaźnikiem systematycznego wzrostu jego pozycji międzynarodowej.

tu w Rożawie. Doraźnie wyzwaniem okazało się skuteczne sprawowanie kontroli nad więzieniami i obozami dla członków i rodzin PI przetrzymywanych od 2018 r. pod nadzorem USA przez SDF (łącznie ok. 50 tys. ludzi, z czego ok. 8,5 tys. bojowników). Utrata jej nad jednym z nich w styczniu br. skutkowała natychmiastową presją Waszyngtonu na obie strony konfliktu w sprawie odpowiedniego zabezpieczenia więzień. Zarazem zasadniczym problemem pozostaje ryzyko odrodzenia się PI w Syrii (a także w Iraku). Rośnie tam liczba ataków ze strony PI oraz istnieją obawy, że przeciągną one syryjskich radykałów niechętnych umiarkowanej polityce władz oraz Arabów zamieszkujących tereny zajmowane dotąd przez SDF. PI jest również głównym powodem do niepokoju w Waszyngtonie⁹. USA od 2014 r. stoją na czele Globalnej Koalicji Przeciwko Państwu Islamskiemu, utrzymują w Syrii ok. 1 tys. żołnierzy¹⁰ i prowadzą aktywne operacje przeciwko PI.

Zwalczanie PI to pierwszoplanowe oczekiwanie Waszyngtonu wobec obecnych władz w Damaszku (od listopada ub.r. Syria stała się formalnie członkiem koalicji i aktywnym uczestnikiem operacji wymierzonych w PI). Należy liczyć się z narastaniem problemu PI w Syrii – m.in. w związku z załamaniem systemu kontroli, realizowanym przez SDF.

• *Międzynarodowa pozycja Syrii*

Sukces Damaszku w konflikcie o Rożawę jest wskaźnikiem systematycznego wzrostu jego pozycji międzynarodowej. Pozycja wyjściowa rządzących w końcu 2024 r. była słaba: obejmowali oni władzę w stolicy jako radykalne ugrupowanie sunnickie (liderzy pozostawali na listach poszukiwanych terrorystów), silnie uzależnione od Turcji. W kolejnych miesiącach Syria doświadczyła ostrej presji Izraela: nalotów¹¹, okupacji terytorium, otwartego wsparcia separatyzmu druzyjskiego, a pośrednio także kurdyjskiego, co miało uniemożliwić odbudowę silnego politycznie i militarnie kraju ograniczającego swobodę działania Izraela. Choć wraz z upadkiem Asada znacznie osłabły wpływy Iranu i Rosji, to oba te państwa zachowały możliwości oddziaływania: Rosjanie bazy w Syrii, a Irańczycy instrumenty wsparcia Alawitów i Kurdów (w styczniowych walkach Kurdowie mieli używać irańskich dronów).

Pozytywnym dla rządu procesem było polityczne i gospodarcze wsparcie ze strony państw Zatoki Perskiej i Turcji (tu również militarne). Przede wszystkim jednak szybko ujawniły się i rozwinęły wpływy USA na tamtejszy rząd. Wyrazem tego były m.in. dwukrotne w 2025 r. spotkania asz-Szary z prezydentem Donaldem Trumpem, zawieszenie, a ostatecznie zniesienie sankcji amerykańskich, wreszcie – przystąpienie kraju do koalicji antyterrorystycznej i wspólne, amerykańsko-syryjskie operacje przeciw PI.

⁹ Zob. K. Khaddour, I. Kayssi, *The United States and the Emerging Security Order in Eastern Syria*, Carnegie Endowment for International Peace, 9.12.2025, carnegieendowment.org.

¹⁰ W lutym br. wycofano amerykańskie wojska z północno-wschodniej Syrii. Rozważa się całkowite wycofanie sił USA z tego państwa (pozostają one m.in. w Iraku i Jordanii) oraz – alternatywnie – utworzenie nowej bazy w Damaszku.

¹¹ W ciągu 12 miesięcy od upadku Asada Izrael przeprowadził co najmniej 600 ataków powietrznych, artyleryjskich i operacji lądowych przeciwko siłom syryjskim i infrastrukturze.

Waszyngton wyrósł na główną siłę stabilizującą napięcia wewnętrzne w Syrii (m.in. między Damaszkiem a SDF i Druzami) oraz ograniczającą ambicje i kanalizującą politykę Izraela i Turcji. Z perspektywy roku szerokie uznanie i dynamicznie rozwijająca się współpraca w ramach regionu (państwa Zatoki Perskiej, Turcja) z Zachodem (USA, ale też UE i państwa członkowskie) oraz z Rosją (dwie wizyty na szczycie prezydenckim w Moskwie) i innymi państwami bez wątpienia były największymi i niekwestionowanymi sukcesami asz-Szary.

Konflikt o Rożawę potwierdza stały wzrost pozycji międzynarodowej Syrii. Likwidacja parapaństwa kurdyjskiego wzmacnia Damaszek

Przebieg kryzysu wokół Rożawy potwierdza kluczową rolę Waszyngtonu w Syrii i szczególną rolę Damaszku w polityce amerykańskiej.

w relacjach z Ankarą – podstawowy cel tureckiej polityki jest bliski realizacji, a Syria osiągnęła go bez bezpośredniego udziału sił tureckich. Proces ten dokonał się bez dywersji ze strony Izraela, choć takie ryzyko istniało (fragmentaryzacja Syrii leży w jego interesie, DAANES wzmacniała Druzów, działania Izraela na południu mogły zdezorganizować ofensywę na północy). Jednym z bezpośrednich skutków była także ewakuacja rosyjskiej bazy z Kamisli. W obu przypadkach oznacza to zaakceptowanie silnej pozycji Damaszku. Konflikt zaowocował m.in. znaczącym ożywieniem jego kontaktów dyplomatycznych – negocjacje prowadzono m.in. z Kurdami irackimi i Francją, a porozumienia kończące konflikt (de facto politykę rządu) zaakceptowała UE.

Przede wszystkim jednak przebieg kryzysu wokół Rożawy potwierdza kluczową rolę Waszyngtonu w Syrii i szczególną rolę Damaszku w polityce amerykańskiej. Naciskom USA¹² należy przypisać brak – groźnego dla niego – zaangażowania Turcji i Izraela w konflikt. Na poziomie zarówno militarnym, jak i politycznym kontrolowały go Stany Zjednoczone, o czym świadczyły m.in. brak ich wsparcia militarnego dla Kurdów, prowadzenie mediacji w sporze między stronami (w tym zabezpieczenie podstawowych interesów Kurdów) oraz regularne negocjacje z Turcją, Izraelem i irackim Kurdistanem. Rząd w Damaszku potwierdził swoją rosnącą wagę regionalną, a Waszyngton gotów jest wspierać Syrię również kosztem izraelskiego i tureckiego sojusznika. Obecnie Damaszek ma wszelkie podstawy, by swoją pozycję w dalszym stopniu umacniać. Rosnący potencjał Syrii szczególnie widać na tle problemów sąsiadów, tj. Libanu i Iraku, szerzej zaś – zapotrzebowania na stabilność regionalną w kontekście kryzysu wokół Iranu.

Wnioski

Likwidacja DAANES rzutuje na kwestię kurdyjską w całym regionie. Rożawa – po podobnej w licznych aspektach porażce ambicji niepodległościowych Kurdów irackich¹³ – była najbardziej zaawansowanym kurdyjskim projektem państwowotwórczym. W dotychczasowej formie został on nieodwracalnie przekreślony, choć jego dorobek symboliczny, część utworzonych instytucji oraz społeczne i generacyjne doświadczenie formacyjne (edukacja itp.) wydają się trwałe.

Upadek DAANES stanowi potężne wyzwanie dla PKK – organizacji i środowiska, które dominowało wśród Kurdów w ostatnich dekadach. Jest to utrata jej najbardziej rozwojowego projektu politycznego, kolejny przejaw skuteczności presji Turcji i dowód osłabienia pozycji w turecko-kurdyjskim procesie pokojowym (formalnie, w efekcie decyzji Öcalana, PKK samorozwiązała się i rozbroiła

¹² Była to m.in. seria spotkań specjalnego wysłannika ds. Syrii Toma Barracka oraz dowództwa CENTCOM z władzami syryjskimi i SDF, a także z przedstawicielami Turcji, Izraela, Francji, Wielkiej Brytanii, Niemiec i innych państw. W styczniu doszło też do dwóch rozmów telefonicznych prezydentów USA i Syrii. Obok Stanów Zjednoczonych szczególnie aktywne w negocjacjach były władze irackiego Regionu Kurdyjskiego i Francji; kryzys był przedmiotem rozmów prezydenta asz-Szary z Władimirem Putinem w czasie wizyty w Moskwie 28 stycznia br.

¹³ Zob. K. Strachota, *Kłęska irackich Kurdów i fiasko regionalnych ambicji Turcji*, OSW, 25.10.2017, osw.waw.pl.

swoje oddziały¹⁴. Oznaczać to będzie przyspieszenie przewartościowań na (pan)kurdyjskiej scenie politycznej: doraźne wzmocnienie sił związanych z rządzącą irackim Kurdystanem rodziną Barzanich i wyłonienie się nowych sił politycznych, czemu towarzyszyć powinna duża, ponadpartyjna mobilizacja Kurdów w trakcie kryzysu.

W obecnej sytuacji Syria wyrasta na ważnego partnera w polityce regionalnej USA: doraźnie to Damaszek ma ponosić główny ciężar w walce z PI, co w tej części Bliskiego Wschodu pozostaje podstawowym celem Waszyngtonu. W szerszym planie stabilna Syria ma pełnić funkcję buforu między Turcją i Izraelem oraz (potencjalnie) czynnika stabilizującego Irak i – być może – Liban. Polityka syryjska – w tym kwestia Rożawy – wydaje się również świadczyć o tym, że USA wciąż pozostają bardzo aktywne w regionie i skutecznie rozwijają posiadane tam instrumentarium.

Syria to w dalszym ciągu ważny obszar aktywności Izraela i Turcji. Dla Ankary pierwszoplanowe znaczenie ma faktyczna likwidacja wpływów PKK w tym kraju i narzucenie władzom ram polityki wobec Kurdów, tj. niedopuszczenie do formalnej autonomii kurdyjskiej, sprawowanie ścisłej kontroli nad Kurdami przez władze w wymiarze bezpieczeństwa, promocja alternatywnych wobec PYD i PKK sił politycznych. Cele te pokrywają się z polityką Damaszku i zasadniczo nie stoją w sprzeczności z interesami Waszyngtonu – ich realizacja wzmocniłaby forsowany przez władze w Ankarze proces uregulowania kwestii kurdyjskiej w samej Turcji. Dla Izraela perspektywa mocnej i stabilnej Syrii o silnej pozycji międzynarodowej stanowi wyzwanie strategiczne. Należy się spodziewać, że będzie on ten proces utrudniać, w czym szczególnym polem napięć pozostanie południe tego kraju (okupowane przez Izrael Wzgórza Golan oraz Druzowie jako jego instrument).

ANEKS

Demokratyczna Autonomiczna Administracja Północnej i Wschodniej Syrii (DAANES)

Stan na początek 2026 r.

Powierzchnia: ok. 50 tys. km² (Syria – 185 180 km²) – *ponadto DAANES sprawuje faktyczną kontrolę nad częścią Aleppo*

Ludność: ok. 4,5 mln (Syria – ok. 25 mln)¹⁵

Struktura etniczna: niemożliwa do wiarygodnego ustalenia

Kurdowie: 1–2,5 mln (w Syrii stanowią szacunkowo 2–2,5 mln, tj. ok. 10% populacji)

Arabowie-sunnici: 1,5–3 mln (w Syrii stanowią ok. 60–65%)

Syryjskie Siły Demokratyczne (SDF): 50–100 tys. żołnierzy (z czego szacunkowo ok. 60% stanowią siły YPG)

¹⁴ Z. Krzyżanowska, *Turcja: historyczna decyzja PKK o samorozwiązaniu*, OSW, 13.05.2025, osw.waw.pl.

¹⁵ Brak wiarygodnych danych demograficznych dotyczących DAANES, zwłaszcza struktury etnicznej (problem dotyczy całej Syrii). Szacunki znacząco się różnią – wszystkie obciążone są uznaniowością i zależą od kontekstu politycznego. Zob. Country policy and information note: Kurds and Kurdish areas, Syria, December 2025 (accessible), 16.02.2026, gov.uk.

Rys historyczny – momenty kluczowe dla ewolucji instytucjonalnej i terytorialnej

- 2003 – powstanie Partii Unii Demokratycznej (PYD) jako syryjskiej odnogi PKK
- 2011/2012 – tworzenie struktur politycznych i wojskowych zachowujących neutralność w wojnie domowej; przejęcie kontroli nad trzema ośrodkami (Kobanê, Amuda i Afrin); w 2013 r. struktury funkcjonują pod nazwą Tymczasowa Administracja Przejściowa (Interim Transitional Administration)
- 2014 – jednostronna deklaracja autonomii obejmującej trzy kantony; przyjęcie „konstytucji”; formalna nazwa: Demokratyczne Autonomiczne Regiony Afrinu, Dżaziry i Kobani; ciężkie, zakończone spektakularnym sukcesem walki obronne przeciw Państwu Islamskiego prowadzone przez YPG
- 2016 – powołanie Demokratycznej Federacji Rożawy i Północnej Syrii; utworzenie Syryjskich Sił Demokratycznych (SDF); utworzenie Demokratycznej Federacji Północnej Syrii (DFNS)
- 2017 – wspierana przez USA ofensywa SDF, m.in. zdobycie stolicy Państwa Islamskiego Państwa Islamskiego – Rakki
- 2018 – operacja „Gałązka Oliwna” przeprowadzona przez tureckie siły zbrojne; utrata Afrinu
- 2018 – zmiana nazwy na Autonomiczną Administrację Północnej i Wschodniej Syrii (AANES)
- 2019 – turecka operacja „Źródło Pokoju”; utrata części terytorium w pasie przygranicznym
- 2023 – zmiana nazwy na Demokratyczną Autonomiczną Administrację Północnej i Wschodniej Syrii (DAANES), nowelizacja „konstytucji”; równolegle używane nazwy: Federacja Północnej Syrii oraz Demokratyczno-Konfederalne Autonomiczne Obszary Północnej Syrii
- 2024 – ofensywa w Dajr az-Zaur, zajęcie obszarów na południe od Eufratu
- 2026 – załamanie DAANES w efekcie ofensywy sił rządowych